

GÖRSEL "İKTİDAR" TASARIMI: AFİŞTEKİ İKTİDAR YA DA İKTİDARI AFİŞE ETMEK

Bahar EROĞLU YALIN*

ÖZET

Kültür, referans çevresi olarak, gerçeklikle ilgili algıları biçimlendiren, anlam üreten ve tüketen süreçler ile inanç, tutum ve davranış hatta tüm bunların belirleyicisi değerler üzerinde iç içe geçmiş ve etkileşimsel bir kavrayış sunar. Siyaseti güç ilişkisi ya da ezen-ezilen özneler üzerinden ele alan, dolayısı ile iktidarın heryerdeliğine gönderme yapan yaklaşımlar doğrultusunda kültürün toplumsal ve ekonomik sistemi tanzim eden siyasal boyutu ise siyasal sisteme ilişkin tanıma/bilgi, duygu, yargı/düşünce ve eylemleri kapsar. İnsanlar önce içinde buldukları siyasal sistemle ilgili bilgi edinir, aktörlerine bağlılık duyar ve değer yargılarına varırlar. Şu halde iktidar tasarımı, içinde yeşerdiği kültürün gerekçesi, sonucu ve aynı zamanda toplamıdır. "Görsel "İktidar" Tasarımı:Afişteki İktidar ya da İktidarı Afişe Etmek" başlıklı çalışmanın önemi, bu noktada, kültürel ortam içinde gençlerin iktidar olgusuna ilişkin algılarının ne olduğunu ortaya koyma çabasından kaynaklanmaktadır. "Gençlerin iktidarın ne olduğuna ilişkin verdikleri görsel yanıt ve anlam nedir?" sorusundan hareketle gerçekleştirilecek çalışmanın amacı gençlerin iktidarı görsel olarak nasıl tanımladıklarını keşfetmektir. Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü 1. Sınıf öğrencilerinin hazırladıkları "İktidar nedir?" konulu toplam 85 afişin çözümlenmesinde göstergebilimsel yöntem ve içerik analizi yöntemi kullanılmış, elde edilen veriler siyasal kültür ve iktidar kavramları dolayımında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Kültür, İktidar, Gösterge, İmge

VISUAL DESIGN OF "POWER": THE POWER ON THE POSTER OR POSTER-ING THE POWER

ABSTRACT

Culture presents an interactional and complex conception through the processes that shape perceptions of reality and that produce and consume meaning; and beliefs, attitudes, behaviours and the values that shape all of them. The political dimension of culture, which regulates the social and economic system through political approaches that address on the basis of power relations or of oppressing and oppressed subjects and that thus refer to the omnipresence of power, covers definitions/knowledge, emotions, judgements/ideas and practices pertaining to the political system. People firstly obtain information about the political system they are living in, then they feel attachment to its actors, and thus form their value judgements. Therefore, the design of power is not only the reason, but also the outcome and the sum of the culture it stems from. The significance of the study entitled "Visual Design of "Power": The Power on the Poster or Poster-ing the Power" comes from its attempt to demonstrate how young people perceive the notion of power within their cultural environments. The aim of this study, which will be carried out departing from the question "How do young people visually perceive and make sense of what power is?", is to explore how young people define power visually. A total of 85 posters (banners) with the theme "What is power?", prepared by first-year Public Relations and Advertising students (1st ve 2nd) at the Faculty of Communication of Karadeniz Technical University, was used to be assessed through semiological analysis and content analysis methods and the data to be obtained was discussed based on the concepts of political culture and power.

Keywords: Political Culture, Power, Semiotics, İmge

* Yrd.Doç.Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü,

1-GİRİŞ

“Görünümler ve gösterişler tarihte gerçeklerden daha fazla bir rol oynamış, Gerçekte olmayan, gerçek olana üstün gelmiştir” (Le Bon, 2001:49).

Kültür, psikolojik unsurların ötesinde algıları biçimlendiren, anlam üreten ve tüketen süreçleri; siyasal kültür ise siyasal sisteme ilişkin tanıma/bilgi, duygu, yargı/düşünce ve eylemleri kapsar. İçine doğulan çevre siyasal sisteme dair bilginin, aktörlere duyulan bağlılığın ve dahası değer yargılarının refansıdır. “Görsel “İktidar” Tasarımı:Afişteki İktidar ya da İktidarı Afiş-e Etmek” başlıklı çalışma kültürel ortam içinde gençlerin iktidar olgusuna ilişkin algılarının ne olduğunu ortaya koyarak iktidarın onlar için taşıdığı anlamı keşfetmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla çalışmanın Siyasal Kültür ve İktidar başlıklı birinci bölümünde siyaset ve iktidar dolayımında kültür kavramı açıklanacak; İmge, Gösterge ve Anlam İlişkisi başlıklı ikinci bölümde ise imge ve anlam ilişkisine yer verilecektir. Buradaki konu edilişi ile imge tecimsel araç olma halinden uzak, salt siyasal kültürün birleştirici ya da ayırıştırıcı doğasına özgüllüğü etrafında ele alınmış, imge sahiplerinin iktidarın kapsayıcılığı üzerine düşünüş ya da karşı duruşunu anlatım olanağı sağlamıştır. “Gençlerin iktidarın ne olduğuna ilişkin verdikleri görsel yanıt ve anlam nedir?” sorusundan hareketle iktidarın görsel tasarımının konu edildiği Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü 1. ve 2. Sınıflarında okuyan öğrencilerin hazırladıkları “iktidar nedir?” konulu toplam 85 afişin göstergebilimsel yöntem ve içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmesine yer veren araştırmaya dair genel bilgiler bir sonraki bölümde paylaşılacaktır. Elde edilen bulgular sonuç bölümünde

siyasal kültür ve iktidar kavramları dolayımında tartışılacaktır.

2.SİYASAL KÜLTÜR VE İKTİDAR

Yaşam ya da varlık alanını düzenleyen ortak kurallar ve otorite gereksinimi iktidarı ortaya çıkarmıştır. tam da bu noktada siyaset gücün ya da değerlerin paylaşılmasıdır aslında. Siyaset ile ilgili kavramsallaştırmalar gerek onu hükümet etme sanatı, kamusal yaşam, gerek çatışma ve uzlaşma, gerekse gücün ve kaynakların dağıtımı (Heywood, 2011:21-31) olarak ele alsın iktidara dayanır. Temel olarak güç ve güce iktidar sağlayan otoritenin birleşiminden oluşan iktidar kavramının yine güçle ilintili istediğini yaptırma ve güç kullanma tekelinin yanı sıra en üstün ve tek meşru irade, çok boyutlu siyasal ilişkiler ağı gibi özellikleri vardır (Türköne, 2006:36-39). tüm bunların ötesinde iktidarın belki de en önemli özelliği meşruluğudur. Halkın rızasının ya da onayının sağlanması iktidarın sürekliliği ve haklılığının sağlanması için bir zorunluluktur. Dolayısı ile halka ragmen bir iktidar özellikle günün koşullarında gerçekliğini yitirmiş görünmektedir. İktidarın çift yönlü iletişimi zorunlu kılan çağa dair yönetim anlayışı içinde şu ya da bu biçimde meşruluğunu sağlama Loc’un tiranlığı tanımlayan “geleneksel mutlak, sınırsız, bir ve bölünmez” (Türköne, 2006:59) yapısının değişimi ile birlikte her çağda olduğundan daha da fazla gerekliliğe dönüşmüştür. Meşruiyetin sağlanmasının en etkili yolu ise kültürdür.

Gerbner’e göre kültür, toplumsal ilişkileri, değerleri, öncelikleri ve varlığın kavramlaştırılmasını yetiştiren, düzenleyen ve yeniden üreten bir sembolik örgütlenmedir (Özer, 2004:31). Sosyal ilişkileri düzenleyen ve yeniden üreten mesajların ve imgelerin bir sistemi olan kültür. İnsanlara sosyal cinsiyet, yaş, sınıf, meslek rolleri ile giriş yapmaktadır (Özer, 2004:31). Hiç kuşkusuz her toplumun birbiri ile farklı fakat

¹2010 yılının başları ile birlikte Dünya siyaset tarihi ve literatürüne “Arap Baharı” olarak geçen başta Tunus, Mısır, Yemen, Libya olmak üzere Arap dünyasında birbiri ardına gelişen, halk ayaklanmaları, protesto ve mitingler mevcut otoriter iktidarların düşürülmesine neden olmuştur.

kendi içinde bir o kadar benzer kültürel formlara sahip olmasının altında yatan neden de her toplumun mesaj ve imgelere verdiği anlamın ya da daha genel bir söyleyişle anlamların farklılığı, ortaklığı, benzerliği ya da aynılığıdır.

3. İMGE, GÖSTERGE VE ANLAM İLİŞKİSİ

"Dış dünyadaki nesnelerin zihinsel resim, kopya ya da tasarımı" (Cevizci, 2000:179); demek olan imge algı ve anlamlandırma sürecinde toplumsal ve psikolojik etkiler sonucu oluşur (Özel, 1997:10). Bunun anlamı, imgenin duyu organları ile algılanan, bireysel yönü ile psikolojik, toplumsal yönü ile kültürel anlamlandırmaya bağlı olduğudur. Algıya dair "Düşündüklerimiz ya da inandıklarımız nesnelere görüşümüzü etkiler" (1988:8) diyen Berger, "tarihsel yaşantı" olarak değerlendirdiği bu durumu "imgelerin yeni dili değişik biçimde kullanılıyorsa, bu kullanım yoluyla yeni bir tür güç kazanacaktı. Bu imgeler dili içinde yaşantılarımızı sözcüklerin yetersiz kaldığı yerlere göre daha iyi bütünleyebilecektik. (Görme, sözcüklerden önce gelir). Yalnızca kişisel yaşantılarımızı değil, geçmişle olan ilişkilerimizin temel tarihsel yaşantılarını, başka deyişle yaşamlarımıza anlam katma arayışını, canlı öğeleri olabileceğimiz bir tarihin anlaşılması yaşantısını da bütünleyebilecektik o zaman." (1988:33) diyerek ayırtılandırmıştır.

İmaj sözcüğünün Türkçe karşılığı olarak kullanılan imge, Türkoğlu'nun tespiti ile imajın yanıltıcı düzenleme ile sunulmayan yanını da kapsamaktadır (2000:19). Yazıcı'ya göre de kültürel düzen içinde varlık alanına dair herşey bir göstergeye dayanır ve imge bu göstergelerin dolayımında oluşur (1997:16). Afişin de film, tiyatro, resim ve daha pek çokları gibi anlamlı bir bütün olduğunu söyleyen Rifat'a göre "...bildirişim amacı taşıyan taşımanın her anlamlı bütün çeşitli birimlerden oluşan bir dizgedir. Gerçekleşme düzlemleri değişik olan bu dizgelerin birimleri de genel de gös-

terge olarak adlandırılır." (Rifat, 1990:83). Göstergeye ait olmayan anlam doğal olmadığından sonradan göstergenin anlamı olarak öğrenilir (Burton, 1995:40). Göstergeyi oluşturan gösteren ve gösterilen (olası anlamlar) iken alıcının göstergeye verdiği anlama da anlamlandırma denir (Burton, 1995:40). İmge, ise "üç belirleyenin gösteren, gösterilen, gösterge- bileşkesinden oluşup 'tek'e ulaşmış bir anlamsal boyutun ifadesidir" (Yazıcı, 1997:17). Dolayısı ile anlamın inşasını mümkün kılan gösterge ve imgelerdir.

Zihnin nesnelerin nihai gerçeğini kavramak için kullandığı anlamı mümkün kılan imgeler Eliade göre yapıları gereği çok değerlidir (1992:23). Çünkü gerçek kendini çelişkili bir biçimde gösterdiği ve bunun sonucunda kavramlarla ifade edilemez olduğu için gerçeğe dair kavrayış imgeler aracılığı ile sağlanır (Eliade, 1992:23).

3.Araştırmanın Tanımı , Amacı ve Yöntemi
"Görsel "İktidar" Tasarımı: Afişteki İktidar ya da İktidarı Afişe Etmek" başlıklı araştırma geleceğin reklamcı ve halkla ilişkiler uzmanı öğrencilerinin zihinlerindeki iktidar algısının ne olduğunu ve cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını keşfetmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, 2011-2012 Eğitim Döneminde Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü okuyan 1. Sınıf Siyaset Bilimi ve 2. Sınıf Siyasal İletişim Dersleri kapsamında kendilerinden istenen "İktidar nedir? konulu afişlerin göstergibilimsel çözümleme ve içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmesinden oluşmaktadır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt vermek amaçlanmıştır:

1. Geleceğin reklamcı ve halkla ilişkiler uzmanı öğrencilerin iktidar algısı nedir?
2. Geleceğin reklamcı ve halkla ilişkiler uzmanı öğrencilerin iktidar algısı cinsiyetlerine göre farklı mıdır?

3. İktidar anlatımında en çok kullanılan imge, renk ve durum nedir?

4. İktidar anlatımında en çok kullanılan imge, renk ve durumdan genel bir iktidar tanımına ulaşılabilir mi?

Mehmet Rifat, ünlü Homo Semioticus’unda göstergebilimi “bir model oluşturma alanında yaşanan “kuramsal bir oyun” olarak tanımlar (1993:21).O’na göre bu kuramsal oyun temelde 2 boyut taşır:

1. Kuramsal modeli inşa etmeye çalışırken daha önce “inşa edilmiş” kuramsal taslağı (dikey ve yatay bağlantılar) da geliştirmek;
2. Bu amaçla da varsayımsal tasarımı, insanların üretmiş olduğu dizgelere ya da doğal dünyaya uygulamak, yani bunları çözümlenmek.

Bu amaçla araştırmaya temel teşkil edecek modelin inşasında Mete Çamdereli’nin “Çok İleri Giderek Bir ‘Mavi’ Afişi Okumak ya da Bir Reklam Afişinin Göstergebilimsel Çözümlemesi” (2000:93-121) adlı çalışması temel alınmıştır. Araştırmanın ilgili literatürde (Fiske, 1996:135-150; Guiraud, 1994) yeralan renk, imge ve durumun yer aldığı “Görsel İletiler”le ilgili çözümlenmeye yer verilmiştir. Kullanılan göstergebilimsel yöntemin anlamını ve etkisini pekiştirmenin yanı sıra 85 farklı afişle ilgili genel bir yargıya varabilmeyi mümkün kılmak için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan sorular ve bir makale çalışmasının alan sınırlığı doğrultusunda dilsel iletilere dair çözümlenme sonuçlarına yer verilmemiştir.

Süreç

2011-2012 Güz döneminde Siyaset Bilimi, Bahar Döneminde Siyasal İletişim Derslerinin 2. Vize çalışması olarak öğrencilerden “size göre iktidar nedir? Sorusunun yanıtını afiş olarak hazırlamaları istenmiştir. Öğrenciler, kendilerine göre iktidarın ne olduğunu tanımlarken herhangi bir siyasal görüş, parti, ku-

ruma ait simge, slogan, sembol vs. ile yine herhangi bir siyasal görüş, parti, kurum ya da siyasetçiyi küçük düşürecek simge, slogan, sembol vs. kullanılmaları yönünde uyarılmışlardır. Dönem sonunda öğrencilerden toplanan afişler 1-31 Mayıs 2012 tarihleri arasında değerlendirmeye alınmıştır. Bir yıllık süre sonunda toplanan afişler içinde uyarılara uygun olmayanlar elenmiş, sınıf ve cinsiyete göre gruplandırılarak her birine ayrı bir sayı verilmiştir. Araştırma kapsamında 85 afişte kullanılan renkler cinsiyet ve sınıf ayrımına göre gruplandırılarak anlatımda kullanılan renklerin sayısı olarak yoğunluğu ve imgelerin sayıları belirlenmiştir. İktidarı tanımlayan temel imge ve yardımcı imgeler belirlenerek, afiş içinde buldukları durum cinsiyet ve sınıf ayrımına göre tablolaştırılmıştır.

4.ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Tablo 1. Afişlerin Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılım Verileri

Sınıf	Kadın	Erkek	Toplam
1	14	28	42
2	16	27	43
Toplam	30	55	85

Tablo 1’de yer alan verilere göre 30 Kadın ve 55 Erkek olmak üzere toplam 85 öğrencinin afişi çalışma kapsamında kullanılmıştır. Değerlendirilen afişlerin çoğunluğu erkek ve 2. Sınıf öğrencilere aittir.

4.1Sınıflara Göre Kadın Öğrencilerin Kullandığı Renkler

Sınıflara göre kadın öğrencilerin kullandıkları renklerin dağılımına bakıldığında (Tablo 2) zemin rengi olarak beyazı (17), İmge (12) ve yazı (14) olarak siyahın tercih edildiği görülmektedir. Bu durumun düşündürdüğü ilk sonuç anlatımı güçlü kılmak için zıt renklerin kullanılması, ikinci sonuç ise anlam dünyasında iyi ve kötü karşıtlığı üzerine temellenen felsefi bir yaklaşımı göstermesidir. Siyasal ik-

tidarın zemini iyiyi temsil eden beyaz ile, iktidar imgeleri kullanılan sözcükler ise kötüyü temsil eden siyah ile anlatılmıştır.

Tablo 2. Sınıflara Göre Kadın Öğrencilerin Kullandığı Renkler

Renk Zemin	Kadın 1	Kadın 2	Toplam	Renk İmge	Kadın 1	Kadın 2	Toplam	Renk Yazı	Kadın 1	Kadın 2	Toplam
Beyaz	9	6	17	Beyaz	5	3	8	Beyaz	1	2	3
Siyah	0	4	4	Siyah	6	6	12	Siyah	4	10	14
Gri	0	2	2	Gri	2	7	9	Gri	0	0	0
Mavi	2	0	2	Mavi	1	1	4	Mavi	0	0	0
Kırmızı	0	0	0	Kırmızı	1	1	2	Kırmızı	0	0	0
Kahve	0	0	0	Kahve	4	0	4	Kahve	0	0	0

Tablo 3. Sınıflara Göre Erkek Öğrencilerin Kullandığı Renkler

Renk Zemin	Erkek 1	Erkek 2	Toplam	Renk İmge	Erkek 1	Erkek 2	Toplam	Renk Yazı	Erkek 1	Erkek 2	Toplam
Beyaz	16	10	26	Beyaz	7	3	9	Beyaz	2	4	6
Siyah	5	4	9	Siyah	7	16	23	Siyah	6	9	17
Gri	1	2	3	Gri	16	6	22	Gri	0	1	1
Mavi	3	3	6	Mavi	4	4	8	Mavi	0	0	0
Kırmızı	1	1	2	Kırmızı	6	3	9	Kırmızı	1	2	3
Kahve	0	0	0	Kahve	4	2	6	Kahve	0	0	0
Turuncu	1	1	2	Turuncu	2	4	6	Turuncu	0	1	1
Sarı	1	0	1	Sarı	3	3	8	Sarı	0	0	0
Yeşil	0	1	1	Yeşil	1	1	2	Yeşil	0	0	0
Mor	0	0	0	Mor	0	0	0	Mor	0	0	0
Yeni	0	0	0	Yeni	1	2	3	Yeni	0	0	0
Karın	0	5	5	Karın	9	0	18	Karın	4	5	9

Tablo 3'te yer alan sınıflara göre erkek öğrencilerin kullandığı renklere dair dağılım verilerine bakıldığında zemin rengi olarak beyazın (26) tercih edildiği görülmektedir. İktidar imgesi olarak en çok kullanılan renkler ise siyah (23) ve gri (23) renkleridir. Sözcüklerde ise en çok siyah renk kullanılmıştır (17). Tıpkı kadın öğrencilerde olduğu gibi zemin ve yazı renklerinin seçiminde siyah ve beyazın kullanılıyor olması bu noktada bir benzeşmeye işaret ederken, iktidarı anlamlandıran imgelerin renk seçiminde kadınlardan farklı olarak siyahın yanında grinin yüksek bir düzeyde tercih edilmesi ayrışmayı göstermesi bakımından önemlidir. Grinin içe kapanıklık, alçak gönüllülük, diplomatça davranış, olaylardan ve çatışmalardan uzak durma gibi anlamları vardır. Bu anlamlar, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla iktidar imgesi konusunda daha uzlaşmacı olduklarını göster-

rebileceği gibi aynı zamanda iyi-kötü karşıtlığının iktidar imgesine yansımaları konusunda daha kararsız olduklarını da gösterebilir.

Tablo 4. Sınıflara Göre Kadın ve Erkek Öğrencilerin Kullandığı İmge Sayısı

Kullanılan imge sayısı	Kadın 1	Kadın 2	Toplam	Kullanılan imge sayısı	Erkek 1	Erkek 2	Toplam
1	1	1	2	1	2	5	7
2	4	5	9	2	11	8	19
3	3	6	9	3	6	8	14
4	0	0	0	4	4	2	6
5	4	3	7	5	2	2	4
6 ve daha fazlası	2	1	3	6 ve daha fazlası	3	2	5
Toplam	14	16	30	Toplam	28	27	55

Kadın öğrenciler iktidarı tek bir iktidar imgesi ile tanımlama konusunda erkek öğrencilere oranla çok daha düşük bir sayıya sahiptir. Her iki grup öğrenci de iktidarı en çok 2 ve 3 imge aracılığı ile anlatmış, her iki gruptan çok az sayıda öğrenci 6 ve daha fazla imgeyi kullanma yoluna gitmiştir.

4.2.1. Sınıfta Okuyan Kadın Öğrencilerin İmgeleri ve Durumlardan Oluşan İktidar Tasarımları

Tablo 5'te yer alan temel iktidar imgesi verilerine bakıldığında en çok insan ve erkek imgesi kullanıldığı görülmektedir. 1. Sınıfta okuyan kadın öğrenciler iktidarı erkek olarak tanımlamaktadır. Türk siyasi kültürünün dahası siyasetin evrensel doğasının bir sonucu olarak siyasal alan özellikle iktidar alanı erkeklerle ait görülmektedir. İktidarın ilişkilendirildiği meslekler ise siyasetçi, balıkçı, kuklacı, zengin, yılan oyuncusu gibi aslında güç ve etki üzerine temellenen mesleklerdir. İktidar imgesini ikinci en yüksek sayı ile anlatan el imgesidir. İnsanın güç, sahip olma, elde etme, üretme, direnme gibi eylemlerine yön veren el imgesinin kullanımı oldukça yaygındır. Bir üçüncü sık kullanılan imge ise iptir. İktidarın karşıtı olan iktidarsızlık halinde bağıllık ve bağımlılığı simgeleyen ip imgesi, iktidar olma halinde gücü, yetki, sahipliği ve etkiyi simgelemektedir. İmgelerin içinde bu-

lunduğu durumların içerdiği olumlu, olumsuz ve nötr anlamlara bakıldığında olumsuz anlamların oldukça yüksek sayıda olduğu görülmektedir.

4.3.2.Sınıfta Okuyan Kadın Öğrencilerin İmgeler ve Durumlardan Oluşan İktidar Tasarımları

Tablo 6'daki kadın öğrencilerin çoğunluğu iktidarı yine insan ve erkek olarak imgelemiştir. En çok kullanılan imgelerden biri olan el imgesinin erkeğe ait sayısındaki yükseklik de son derece ilginçtir. Birinci sınıfta okuyan kadın öğrencilerden farklı olarak erkeği niteleyen meslek ya da maddi durum gibi özellikler verilmemiştir. Para, dünya, insan kitlesi ve ip yine en çok kullanılan imgelerdir. Bu gruba giren öğrencilerin iktidar tasarımında paraya yaptıkları vurgu özellikle ekonomik iktidarlara ilişkin geliştirilen farkındalığı işaret etmesi bakımından son derece önemlidir. bu gruba giren öğrenci kitlesi de imgelerin durumlarına olumsuz anlam yüklemiştir.

4.4.1.Sınıfta Okuyan Erkek Öğrencilerin İmgeler ve Durumlardan Oluşan İktidar Tasarımları

Tablo 8'de yer alan erkek öğrencilerin temel iktidar imgelerine bakıldığında çoğunluk yine insan ve erkek imgesine aittir. Erkeklerin de kadınlar gibi siyaseti dolayısı ile iktidarı erileştirdikleri görülmektedir. Bir diğer iktidar imgesi olan el 2. Sınıf kadın öğrencilerde olduğunun aksine cinsiyeti belirgin değildir. Yardımcı imgelerdeki çeşitlilik genel bir yargıya varmayı güçleştirmektedir. Bu gruba giren öğrencilerin imge durumlarına bakıldığında da diğer gruba girenlerdekine benzer biçimde olumsuz anlam yüklü olduğu görülmektedir.

4.5.2. Sınıfta Okuyan Erkek Öğrencilerin İmgeler ve Durumlardan Oluşan İktidar Tasarımları

2. sınıfta okuyan erkek öğrenciler, tıpkı diğer sınıflarda okuyan öğrenciler gibi iktidarı insan ve erkek ile ilişkilendirmişlerdir (Tablo 9). İkinci en çok kullanılan imge ise el figürüdür.

Tablo. 5 1. Sınıfta Okuyan Kadın Öğrencilerin İmgeler ve Durumlardan Oluşan İktidar Tasarımları

Sıra no	Temel İktidar İmgesi	Yardımcı İmgeler 1	Yardımcı İmgeler 2	Diğer Yardımcı İktidar İmgeleri	Durum
1	İnsan (erkek)	Terazi	İnsan Kitlesi	5 sembolü, ev, araba, taltı	Teraziin 5 sembolü ve ev, araba, taltı resimlerinin olduğu kefesini yukarı kaldıran insan (erkek), aşağıdaki diğer kefesinde duran insan kitlesi ve bu kefedeki diğer insanlar.
2	Leylek	Leylek sürüsü			Bir leylek sürüsü ve en üstünde tek bir leylek
3	İnsan, Siyasetçi (erkek)	Mikrofon	Sahne	İnsan kitlesi, bayrak, ? işaretinin olduğu konuşma balonları	Sahnele etinde mikrofon başıgığı duran siyasetçi, karşısında? işaretli konuşma balonları olan halk kitlesi
4	İnsan, Balıke (erkek)	Ağ	Balık yığını	Deniz	Denizden ağ ile balık çakan erkek balıkeçi
5	El (sağ ve sol)	Kazan	Kaşık	Keçpe	Sağ el üzerinde "5 TL ve 10 TL" yazan paraların olduğu kaşığı halk kitlesine uzatıyor. Sağ elin üzerinde kriz, zam, işsizlik, yoksulluk, enflasyon sözcükleri yazılı. Sol el üzerinde "50 TL ve 100 TL" yazılı paraları tuttuğu keçpe ile halk kitlesinden topluyor. Sol elin üstünde okul, yol, hastane, köprü, iş istihdam yazılı.
6	İnsan, kulaklı (erkek), Gepetto	Kulak, erkek, Pimkyo	İp		Gepetto, elindeki iplerle Pimkyo'yu oynatıyor.
7	İnsan, (erkeci), zengin	İnsan (erkek), yekeni	Tabanca	Sapın, 5 sembolü, Dünyu, sopa, bebek	Gözünlük üzerinde Dolu 5 sembolü, cebinde tabanca, elinde dünya olan zengin erkeci, karşısında başı yazılı, göğünde yit, sepetinde bebek cebinde sapını taşıyan yekenci erkek.
8	İnsan, erkek, yılan oynatıcısı (Hant Fakiri)	Kaval	Yılan	Sepet	Kaval Çalan erkek yılan oynatıcısının üstünde başını yukarı zatan yılan.
9	İnsan, erkek	eller			İki eliyle kulaklarını kapatan erkeğin baş kısmını saran eller.
10	Yumurta (sarı)	Yumurta (beyaz)			Beyaz yumurta yığınının içinde tek bir sarı yumurta
11	Göz	Sahne	Perde	Karanlık	Sahnenin üstünde karanlık açılan perde, karanlık içinden bakan gözler.
12	El	dünya			Bir elin işaret parmağı üstünde dönen dünya
13	El	İnsan, erkek	İp		Ele iple asılı duran insan, erkek.
14	Kedi, erkek, çizgi film karakteri, Tom	Fare, erkek, çizgi film karakteri, Jerry	Elektrik şıptırgesi	Sopa, duzanlı	1. Kare: Tom'un elinde elektrik şıptırgesi Jerry'yi kovalıyor. 2. Kare: Jerry, kol ve göğüsündeki kasları göstererek Tom'u korkutuyor. 3. Kare: Tom sol elindeki sopayı Jerry'ye, Jerry sol elindeki duzanlı Tom'dan saklayarak sağ elini de tokatlıyorlar.

Tablo 6. 2.Sınıfta Okuyan Kadın Öğrencilerin İmgeler ve Durumlardan Oluşan İktidar Tasarımları

Tablo 6. 2.Sınıfta Okuyan Kadın Öğrencilerin İmgeler ve Durumlardan Oluşan İktidar Tasarımları					
Sıra no	Temel İktidar İmgesi	Yardımcı İmgeler 1	Yardımcı İmgeler 2	Diğer Yardımcı İktidar İmgeleri	Durum
1	İnsan, erkek figürü	İnsan kütlesi	Kürsü		Kürsünün üzerinden konuşan insan erkek figürü, karşıtımda ağır banlı insan kütlesi
2	İnsan, kadın, anne	Çocuk			Parkta tek, yarı, gelin ve erkekler grubunda yanında çocuklar/çocukları olan kadınlar
3	Dümen				Dümen fotoğrafı
4	Oy Sandığı	El (erkek)	İp	Kilit, ip, çifti (erkek), işçi (erkek)	Kilitli,iple bağlı oy sandığından çılgınca çalışıyor elin üzerinde bir erkek elinin rıttığı, ip, sandığın üzerinde yoktu! görünürdü işçi ve çifti resimleri bulunuyor.
5	İnsan, erkek	Terazi	İnsan kütlesi		Terazinin havada duran kefesinin içinde insan kütlesi, altına duran kefesinin üzerinde takımı elbiseli erkek gölgesi.
6	Karnica	Tabii			Tabii üzerinde karnica, sağ elinin işaret parmağı ile karşıya işaret ediyor.
7	El (erkek)	El (erkek)			Bilek güreşi yapan iki erkek eli
8	El (erkek)	Dünya			Erkek eli dünyayı avucunun içine alıyor
9	El (erkek)	İp	Dünya		Yukarıda duran erkek eli aşağıda duran dünyayı kulağı ile tutuyor.
10	Ok	Oklar	Çifti peritli yol	Gürültü, yol yapımı levhaları	Gürültü ve yol yapımı işaretlerini olduğu sağ peritleri üzerinde iktidar yazdı. büyük oku takip eden diğer küçük oklara katılan ok.
11	El (erkek)	İnsan (erkek)	İp	Dolar sembolü, çanta	Şövenle yörtükü, takım elbiselinin kolu görünür, gölgesinde dolar sembolü olan el, kulağı iplerinin ucunda takım elbiseli elinde çantası olan erkeği oynatıyor.
12	El (erkek)	Para	Dünya		Bir elin işaret parmağı üzerinde içinde dolar, euro, sterlin, TL olan yarıyağı duruyor.
13	Göz	İnsan (erkek) kütlesi	zincir		El zincirli insa erkek külesinin üzerinde karşıya doğru bakan göz.
14	El (erkek)	İnsan kütlesi			Bir el, baş parmak ve işaret parmağı ile insan kütlesini alıyor
15	El (erkek)	Para	Dünya		Bir elin işaret parmağı üzerinde içinde dolar, euro, sterlin, TL olan yarıyağı duruyor.
16	İnsan (erkek)	Orkestra			Elindeki bare üç orkestranın üzerinde duran erkek.

Tablo 7. 1. Sınıfta Okuyan Erkek Öğrencilerin İmgeler ve Durumlardan Oluşan İktidar Tasarımları

Sıra no	Temel İktidar İmgeleri	Yardımcı İmgeler 1	Yardımcı İmgeler 2	Diğer Yardımcı İktidar İmgeleri	Durum
1	İnsan (erkek) figürü	İnsan kütlesi (erkek)			Öz şeklinde dizilmiş gri insan kütlesinin en önünde duran kırmızı insan figürü
2	Kalkık, deri, kemazı	Dünya	uzay		Dünyanın üzerinde duran kalkık.
3	Dollar işaretli kağıt para	Kukla ipi	dünya		Dünyanın üzerindeki para dünyayı kukla ipi ile oynatıyor.
4	İnsan, Erkek	sopa			Elinde sopası olan gülen insan, erkek
5	İnsan, erkek	polis	Panzer	mayınan	Mayınadan evrimleşme figürleri ile insan (erkek) olan, yanardağ panzer olan polisin karşısında duruyor.
6	Yumurak	İnsan kütlesi	Terazi		Yumurak insan kütlesini üzerinde tutarak yazan teraziye doğruüyor.
7	Ççek	Ççek arabası	sopa	Takım elbise	Takım elbiseli, elinde sopa olan ççek, üzerinde üç çpeğin olduğu tahta arabayı ççeren ççeki kontrol ediyor.
8	İnsan (erkek)kütlesi	Yükte			Üstüde yüklü insan (erkek) resimlerinin üzerinde yıldız uçuşmaya çalışan bir insan (erkek)
9	İnsan (erkek)	Satranç taşları	Satranç tahtası		Satranç tahtasının üzerindeki satranç taşlarını arkasından karşıya bakarak düşünen yaşlı erkek.
10	Çşpadam (erkek)	Darıgaesi	İp	Terazi	Darıgaesi asıl çşpadam elindeki iplerle terazinin kefesinde duran ? çşpadamı kontrol ediyor.
11	Reklam tabelası	Kitap			Siyasetin gerçek yüzünü anlatan kitap sansürleniyor
12	Erkek çiftçi	Sopa	Öküz	Tarla süren araba	Elinde sopayla öküzüyle çiftçi arabayı kontrol eden erkek çiftçi (Mısır biçerçiftçi)
13	İskambil kağıdı	Dünya liderleri	Kurkaka	Dinamit	Dünya liderleri, iskanbil kağıtları, dinamit, kurkaka yazıya sürülüyor.
14	Balık	Balık kulekleri			Balık kulekleri üzerinde yakan doğru duran balık
15	İnsan, erkek, zengin	Para çuvalı	Yoksul insan (erkek)	Tahiretatio, sopa, İpe asılı para.	? yoksul erkeğin yanında tahiretatio'nun üzerindeki para çuvalı ile duran zengin erkeğin elindeki sopanın ucuna asılı İpe bağlı parayı yakalamaya çşıyor.
16	İnsane, erkek, zengin	İnsan, erkek topluluğu			Birbirinin omuzunda yükseleli 8 erkeğin en üstünde duran takım elbiseli erkek.
17	El	Kafes	Gövercin	Zeytin dalı	Ağzında zeytin dalı olan gövercinin içinde bulunduğu kapalı kafesi tutan el.
18	İnsan, erkek	El kuklası (erkek)	İpli kukla (erkek)		Seğimlerden önce yazılan altında elindeki kuklayı havaya kaldıran takım elbiseli erkek, seçimlerden sonra yazılan altında İpli kuklayı zşğı doğru arkatarak oynatan erkek
19	El	Bayrak	Yol	Dere, orak, çekiç, silah, bilgisayar, ev	Bayrak, yol, dere, orak, çekiç, silah, bilgisayar ve evin bulunduğu alının üzerine İrtin bir el
20	El	İnsan, erkek, yağlı	İnsan, erkek, çiftçi	İnsan, erkek, Heykeltıraş, mum diken eli, İpe çpe geçmiş İki el	Yarı yarı dizilmiş İnsan, erkek, yağlı; İnsan, erkek, çiftçi; İnsan, erkek, Heykeltıraş; mum diken eli, İpe çpe geçmiş İki el
21	Sinema	Sinema afişleri	İnsan grubu		Siyasetle ilgili afişlerio yanında insane grubu siyaset sineması yazılan altında duruyor
22	İnsan, erkek figürü	İnsan kafası			İnsan kafasının içinde halka halinde el ele tutuşan insane figürleri
23	İnsan, erkek	rank			Taş devri insanı elinde tarih taşıyor
24	maske	Ağlayan maske	Gülen maske	Kardela	Yarıyana duran errafında kemazı kardela olan ağlayan ve gülen İki maske.
25	El	İnsan, erkek			Yumurak şeklindeki elin baş parmağı takım elbiseli bir erkeğin başını ediyor
26	İnsan, erkek, hakem	Kırmızı kart	Futbol sahası	Futbolcular	Hakem futbolcuları kırmızı kart gösteriyor
27	El (erkek)	Dünya	Türk bayrağı	kağıt delerlar, terazi, kitap, İkep.	Bir erkeğin İki elinin ortasına kumbaraya benzetilmiş yarıyarak içinde Türk bayrağı taşıyan insan fotoğrafı. Kumbaraya benzetilmiş yarıyarak içinde doğru akan kağıt delerlar, terazi, kitap, İkep.
28	Satranç tahtası	Satranç taşları			Satranç tahtası üzerinde satranç taşları

Tablo 8 2. Sınıfta Okuyan Erkek Öğrencilerin İmgeler ve Durumlardan Oluşan İktidar Tasarımları

Sıra no	Temel İktidar İmgesi	Yardımcı İmgeler 1	Yardımcı İmgeler 2	Diğer Yardımcı İktidar İmgeleri	Durum
1	El	İp kılıçası	Ti sembolü	Çanta	Takım elbiseler kolu ve gömleğin ucunda Ti sembolü olan giyimle yarıktaki el, kalkan ipleri ile çevre çantalı takım elbiseli etkileşim oynatıyor
2	Kulç	İktidar sözcüğü	Etana	Çadır	"İktidar" sözcüğünün "i" harfini oluşturan kule, harabeli çadırın tepesine üstünde duruyor
3	pusula	Piri reis haritası			Piri Reis haritasının haritada pusula
4	El	Aslan heykeli	Sifon		3 tane yumruk şeklinde el sifonu, 2 aslan heykelinin ortasında duruyor
5	İnsan, Erkek	Beşer bez parçası	Talebi, çatal, kaşık	Megafon, sopa, pito	Yemek masasında oturma puşu için, kolları bağlı erkekğin, yalızına bağlı deriyli oluşturan beşer bez parçası uzatarak birinin elinde megafon, öteklin elinde sopa olan iki erkekğin ortasında bulunan birdiğeryoksal erkekğin elinde bayrağı dindirtiyor. Bayrağın üzerinde tabak, çatal, bıçak var.
6	Polis	Kopçuk			Polis kalesinin önünde harıyayan kopçuk
7	El	Kumru			Kumruza kumru parçasının önünde yumruk şekilde el.
8	Ayakkabı (erkek)	Tank	İnsan kitlesi		Kumru parçasında iki bacak ve ayakkabı. Ayakkabıların her ikisinin altında duran insan gölgelerinden oluşan kitle, bacak fotoğrafının üzerinde tank fotoğrafları bulunuyor.
9	El	Top			Yukarıdan sarkan iki el, turuncu topın üzerine, aşağıdan uzanan fareli elnişyer ve rtkim eler topun kalan kısmını kapatıyor.
10	İnsan, erkek	Kütük	masa		En aşağıda iki insanın başıdaki küllüğün üstünde 4 insan ellerinin üzerinde bir masa, masanın üstünde iki insane ellerinde tek bir masa ve insan taşıyor.
11	Atatürk	İnsan figürleri	el	Dünya, oklar, kalen	Atatürk resminin dışı doğru açılan insan, insan figürleri, el ve dünya resminin uzatıyor
12	İnsane, erkek figürü	Tank	İnsan kitlesi	Kedi, ek	İnsane figürünün dışı doğru açılan oklar. Tank, insane kitlesi, kedi ve yumruk şekilde elc doğru uzatıyor.
13	Pasta dilimi tablo	İktidar sözcüğü	Azınlık sözcüğü		Pasta dilimi tablonun yarısını iktidar sözcüğü kaplıyor. Kalen yarısı 4 parçaya ayrılan azınlık sözcüğünü kaplıyor.
14	İnsan, erkek	kaval	fare		Kaval yalın erkekğin etrafında fareler bulunuyor.
15	İnsane kitlesi, erkek	Demokrasi sözcüğü	çatı	Kocayana balonu	İçinde demokrasi sözcüğünün yinlendiği çatıya altında gri renkli kocayana balonların olduğu gri renkli insan topluluğu; çatının dışında gri renkli insane topluluğunun her iki yanına tek sıra dizilmiş kumru, mavi, sarı ve yeşil renkli kocayana balonu insane grubu.
16	Sperm	Spermiler			Yukarı doğru ilerleyen mavi sperm, arkasında beyaz renkli diğer sperm'ler
17	Aparıman	pençere	ışık		Gri renkli
18	Balık	Büyük balık	Küçük balıklar	Taç	Başında taç olan büyük balık ve karşısında duran küçük balıklar
19	El	İp	Gürücün	Toprak	Tepektan çıkan el ip ile sayfanın en üstünde yer alan iktidar yazısına bağlı, siyah güvercini yakalamaya çalışıyor
20	heroz	kaya	tavuk	gölge	Yüksek bir sayfanın tepesinde bulunan herozun yere yansıyan büyük gölgesi etrafında ipenlikler ve tek bir heroz bulunuyor.
21	Kukla (erkek)	Kukla (erkek)	ip		Findeki tahrz tahtaya bağlı ve elindeki iplerle onu sırtında el kuklası
22	İnsan (erkek)	Takım elbise	patla		Sarı saçlı, mavi gözlü, takım elbiseli erkekğin paraya bakan yitiri yamaşı, iskelet balını almış, kumruleşmiş bulunuyor.
23	İnsan vücudunu oluşturancağı şekilde çizilmiş L, S ve T harfleri	Faş, Anarş, komün, liberal, sosyal, marks, hüman, emperyal, kapital sözcükleri			Faş, Anarş, komün, liberal, sosyal, marks, hüman, emperyal, kapital sözcükleri harflerinin yan tarafında siyah kıl ve başlık gri bay ve gövde her iki harfi harımalayan kumru s harfinden oluşan insan figürü
24	İnsan, erkek	Terezai	dünya	Takım elbise	Terezainin aşağıda duran kelesinde siyah takım elbiseli erkek, havada duran diğer kelesinde dünya bulunuyor.
25	İnsan, erkek, pilot	helikopter	İp	ambuz	Erkek pilotun kullandığı helikoptere saçlarından iple bağlı bir kado bir erkek ambuz
26	İnsan, erkek	Uzun bir burun	İnsan kitlesi		Kolları bağlı bir erkekğin uzun burununda duran insan kitlesi
27	İp	ışık			İpin ucuna bağlı ışık demeti

El imgesi 1. Sınıf erkek öğrencilerinde olduğu gibi çoğunlukla cinsiyete vurgu yapmadan kullanılmıştır. İp, dünya, insan kitlesi iktidar tasarımında kullanılan diğer yardımcı imgelerdir. Bu gruba giren imgelerin durumlarına bakıldığında da diğer 3 grup öğrencide olduğu gibi olumsuz anlam yüklü olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Her toplum için geçerli ve evrensel bir kavram olarak siyasal olanı biçimlendiren, benzerlik ve farklılıklara yol açan kültür, bir toplumun nasıl yönetildiğinin yanıtıdır (Eroğlu Yalın, 2009:70). Şu halde iktidar tasarımı da içinde yeşerdiği kültürün gerekçesi, sonucu ve aynı zamanda toplamıdır. Seyreden ve seyredilen olarak afişe inceleme yerlemi yapan araştırma, geleceğin reklamcı ve halkla ilişkiler uzmanı öğrencilerin eril bir

iktidar algısına sahip olduğunu göstermektedir. Baskı geleneğinin hakim olduğu siyasal kültür yapısı içinde siyasetin egemen aktörleri de erkekler olunması sahip olunan bu algının gerekçelerini oluşturmaktadır. Güç üzerine temellenen iktidar algısı kadın ve erkeğe göre ele alındığında çok da farklı değildir. İktidar anlatımında en çok kullanılan imgeler, el, dünya, ip, insan kitlesi, para, kukla ve terazi iken en çok kullanılan renkler siyah, beyaz ve gridir. İmgelerin içinde bulunduğu durum ise olumsuz anlam yükli'dür. İnsanın güç, sahip olma, elde etme, üretme, direnme gibi eylemlerine yön veren el; varlık alanını ve iktidarın evrenselliğini ya da küreselliğini simgeleyen Dünya, İktidarın karşıtı olan iktidarsızlık halinde bağıllık ve bağımlılığı iktidar olma halinde gücü, yetki, sahipliği ve etkiyi simgeleyen ip imgesi, çoğunluk- azınlık karşıtlığını vurgulayan iktidar imgesine karşı yardımcı imge olarak insan kitlesi imgesi, iktidarın ekonomik boyutuna gönderme yapan para, iktidarın nesnesi olmayı ya da bir başka ifade ile etkisine maruz kalmaktan kurtuluşun olmadığı dengesiz bir güç ilişkisini simgeleyen kukla, ve çoğu zaman tekil bir iktidar imgesine karşı son derece güçsüz olan halk ya da insan kitlesinin yer aldığı ve aslında adaleti simgeleyen terazi imgesi en çok kullanılan imgeler olmuşlardır.

Siyaset temelinde temiz bir kavram iken, iktidar imgesi ve sözü onu kirletmekte, bir başka açıdan okunduğunda özünde iyi olan siyaset, iktidar imgesi ve sözü ile kötüleşmektedir. Bu duruma getirilecek en doğru açıklamayı ve "İktidar anlatımında en çok kullanılan imge, renk ve durumdan genel bir iktidar tanımına ulaşılabilir mi?" sorusuna verebilecek en doğru yanıtı ise Foucault'un "... gördüğümüz şeyleri istediğimiz kadar anlatalım, görünen şey hiç bir zaman söylenen şeyin içine sığmaz.." (1994:35) sözünde bulmak mümkündür. Gerçekten de insan aslında anlamların gücü ve çokluğu, "söyleyiş"ten çok daha derin "görüş"ler karşısında güçsüzdür.

KAYNAKÇA

BERGER, John, Görme Biçimleri, Çev. Yurdanur SALMAN, 3. Basım, Metis Yay., İstanbul, 1988.

BURTON, Graeme, Görünenden Fazlası: Medya Analizlerine Giriş, Çev. Nefin DİNÇ, Alan Yay., İstanbul, 1995.

CEVİZCİ, Ahmet, Felsefe Terimleri Sözlüğü, Paradigma Yay., İstanbul, 2000.

ÇAMDERELİ, Mete, "Çok İleri Giderek Bir 'Mavi' Afişi Okumak ya da Bir Reklam Afişinin Göstergebilimsel Çözümlemesi", İletişim, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Bahar, 2000/5, Ankara, ss.93-121.

EROĞLU YALIN, Bahar, Siyasal Değer: Siyasal O/A/lanın İletişimi ve Değer Kabul Ettiklerimiz, Derin Yay., İstanbul, 2009.

FISKE, John, İletişim Çalışmalarına Giriş, Çev. Süleyman İrvan, Ark Yay., Ankara, 1996.

FOUCAULT, Michel, Kelimeler ve Şeyler, Çev. Mehmet Ali KILIÇBAY, İmge Kitabevi, Ankara, 1994.

GUİRAUD, Pierre, Göstergebilim, Çev. Mehmet Yalçın, 2. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 1994.

HEYWOOD, Andrew, Siyaset, Çev. Bekir Berat ÖZİPEK vd., Adres Yay., Ankara, 2010.

ÖZER, Ömer, Yetiştirme Kuramı: Televizyonun Kültürel İşlevlerinin İncelenmesi, Anadolu Üniversitesi Yay., Eskişehir, 2004.

RİFAT, Mehmet, Dilbilim ve Göstergebilim Çağdaş Kuramları, Düzlem Yay., İstanbul, 1990.

RİFAT, Mehmet, Homo Semioticus, YKY, İstanbul, 1993.

TÜRKÖNE, Mümtaz'er, (ed.), Siyaset, 5. Baskı, Lotus Yay., Ankara, 2006.

TÜRKOĞLU, Nurçay, Görü-yorum: Gündelik Yaşamda İmgelerin Gücü, Der Yay., İstanbul, 2000.

YAZICI, İsmet, Kitle İletişiminde İmaj:Kuramsal Bir Yaklaşım, Bilim yay., İstanbul, 1997.

<http://www.liderlik.gen.tr/renklerinlanlami/271-grininanlam>

